

ЕКСПОРТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВОЛОСЬКОГО ГОРІХА УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

У.І. Моторнюк

кандидат економічних наук, доцент,
Інститут економіки і менеджменту

Національного університету "Львівська політехніка" (м. Львів, Україна)

e-mail: uliana.i.motorniuik@lpnu.ua;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8628-3560>

К.В. Муха

студентка

Інститут економіки і менеджменту

Національного університету "Львівська політехніка" (м. Львів, Україна)

e-mail: kateryna.mukha.me.2019@lpnu.ua

У цій роботі досліджено ринок волоських горіхів в Україні, виокремлено ключові проблеми діяльності підприємств-експортерів Львівщини щодо експорту горіхоплідних і розроблено рекомендації щодо їх вирішення. Об'єктом дослідження є підприємства-експортери очищеного волоського горіха Львівщини. Предметом дослідження є експортний потенціал підприємств-виробників волоського горіха Львівської області. Дослідження виконано на базі теоретичних і практичних положень сучасної економічної теорії, досліджень у галузі формування та розвитку експортного потенціалу агропромислової продукції. Інформаційною базою для написання роботи слугували також електронні ресурси за тематикою, зокрема портал Державної митної служби України. Проаналізовано обсяги експорту волоського горіха підприємствами Львівщини протягом останніх п'яти років. Проведено ідентифікацію стейкхолдерів щодо розвитку експортного потенціалу волоського горіху Львівської області та сформовано матрицю їх впливу/зацікавленості в реалізації цього процесу. Здійснено порівняльну характеристику потенціалу вирощування волоських горіхів у розрізі областей України, а також обсягів їх митного оформлення. Виокремлено причини зменшення обсягів експорту волоського горіха за останні 5 років. Проаналізовано вплив факторів внутрішнього та зовнішнього середовища на розвиток експортного потенціалу волоського горіха в Україні. Наголошено на важливості державного регулювання діяльності підприємств-експортерів як сільськогосподарської продукції загалом, так і горіхоплідних культур зокрема. Оскільки Україна є одним із провідних експортерів окремих видів продукції агропромислового комплексу, вона успішно конкурує за кордоном і має величезний попит. Експорт продуктів агропромислового комплексу є постійним джерелом грошових надходжень до країни. Україна володіє достатнім рівнем ресурсів, які можна використовувати для розвитку ключової галузі. Такі переваги створюють усі умови для розвитку агропромислового комплексу країни, а, отже, українським агропромисловий комплекс повинен розвиватись і використовувати наявний потенціал.

Ключові слова: агропромисловий комплекс України, сільськогосподарська продукція, країна-експортер, аграрна країна, стейкхолдери, експортні можливості.

ВСТУП

На сьогодні ринок ЄС є найбільшим імпортером волоських горіхів з України: понад 65% експортованих Україною волоських горіхів надходить саме до країн Західної Європи. Умови експорту для українського виробника волоського горіха до країн Європи на умовах підписаної Угоди про асоціацію є спрощеними, оскільки товари, що обліковуються за Групою 08, до якої також входить волоський горіх, за наявності отриманого митними підрозділами Державної фіскальної служби сертифікату форми EUR 1,

звільнені від сплати ввізного мита. Також частка поставок волоського горіха з України в загальному імпорті до ЄС є значною і становить приблизно 13%. Це говорить передусім про те, що український горіх користується попитом на ринку ЄС. Однак основною проблемою експортерів волоського горіха є низька закупівельна ціна імпортера, що зумовлена низьким рівнем якості горіха.

Україна входить у п'ятірку найбільших світових експортерів очищених плодів волоського горіха і займає четверте місце після таких

світових виробників, як США, Китай і Чилі. За обсягами експорту цілих горіхів Україна зберігає 10 місце у світі. Наша країна має сприятливий клімат і всі необхідні умови для вирощування горіхоплідних культур. До того ж вона входить в 7% земель світу, на яких здатна рости культура. Країна за останні два десятка років експортувала величезні обсяги волоського горіха. Проте вже останні 6 років динаміка експорту не є стабільно зростаючою, а деякими роками і спадною.

Метою дослідження є виявити причини зменшення обсягів експорту, дослідити прогнози фахівців, проаналізувати ринок волоських горіхів на прикладі Львівщини та підбити підсумки по здійсненому дослідженню.

Виходячи з мети дослідження, у роботі вирішено такі завдання: проаналізовано обсяги експорту волоського горіха підприємствами Львівщини протягом останніх п'яти років; досліджено фактори внутрішнього та зовнішнього середовища, що впливають на розвиток експортного потенціалу підприємств-виробників волоського горіху; визначено перелік інституцій, що найбільшою мірою зацікавлені в розвитку експортного потенціалу волоського горіху Львівської області; сформовано висновки щодо розвитку експортного потенціалу підприємств-виробників волоського горіха Львівщини.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Експортний потенціал — це частина економічного потенціалу певної країни, в аспекті якої формується можливість виробництва продукції, орієнтованої на експорт. Якщо вивчати

поняття експортного потенціалу на рівні підприємства, то слід зауважити, що поняття є більш вузьким і дозволяє зрозуміти сутність експортної діяльності підприємства як однієї із ключових, що характеризує зовнішньоекономічну діяльність та фактори, що впливають на неї. Існують різні науково-методичні підходи щодо тлумачення сутності поняття “експортний потенціал”. Так, один із підходів дає визначення експортного потенціалу як сукупності всіх необхідних ресурсів, які підприємство має можливість використати для виробництва продукції, що спрямована на експорт [1].

Оскільки далі мова буде йти про експортний потенціал продукції агропромислового комплексу, спробуємо дати визначення експортному потенціалу сільськогосподарської продукції. Тож, експортний потенціал сільськогосподарської продукції — це наявна частина певних ресурсів аграрного підприємства, що потенційно використовуються при виробництві сільськогосподарської продукції, в подальшому орієнтованої на експорт [2].

Отже, на міжнародному ринку волоський горіх продається двох видів — цілий і очищений. Експортуючи очищений горіх наша країна замикає ланцюжок лідерів з обсягами експорту 98 млн доларів США у 2020 році. Такий показник є значно нижчим від того, що був у 2019 році: обсяг експорту очищених волоських горіхів знизився на 29%. Обсяги експорту волоських горіхів з України почали зменшуватись у 2018 році (рис. 1).

Причинами різкого зменшення обсягів експорту є вихід експортерів горіха з ринку Росії та Китаю та зосередження на ринку ЄС, де ви-

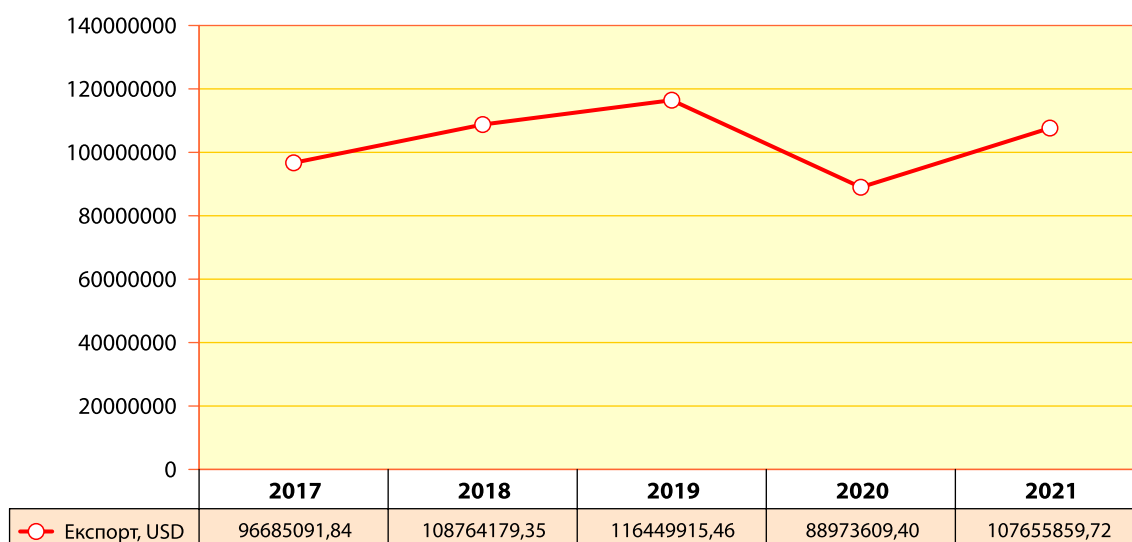

Рис. 1. Динаміка обсягів експорту волоського горіха України за період 2017–2021 рр., дол. США
Джерело: [3].

моги до плодів імпортованого волоського горіха є більш жорсткими [4; 5]. Незважаючи на це, Україна за своїми умовами ідеально підходить для вирощування волоських горіхів і горіховий бізнес є досить перспективним для розвитку в нашій країні.

Оцінювання виробничих потужностей, а також і потенціалу вирощування волоських горіхів варто почати з масштабів насаджень та валових зборів. За дослідженнями наукового співробітника Кіровоградської державної сільськогосподарської дослідної станції НААН Ю.В. Кирнасюка, найбільша в структурі всіх горіхоплідних насаджень площа знаходиться в Чернівецькій (10,2%) і Вінницькій (7,8%) областях. Також значна частка площ під цією культурою розміщена в Дніпропетровській (6,6%), Закарпатській (6,6%), Донецькій (6,6%), Львівській (6,6%) і Черкаській (6,0%) областях [6; 7; 8]. Таке розміщення пояснюється найкращими кліматичними умовами областей для вирощування цього виду рослин. Крім того, лідером із виробництва горіхоплідних культур є Черкащина, яка за їх валовим збором із загальної площі насаджень у 2015 р. зайняла перше місце з часткою 11% і обсягом 12,2 тис. т. Отже, звідси слід зробити висновок, що розвивати горіховий бізнес варто саме в названих вище областях, оскільки там він буде найбільш ефективний.

Таким чином, аналіз українського ринку волоських горіхів показав, що Україна має потенціал у вирощуванні горіхоплідних і здатна

конкурувати на міжнародному ринку зі своїм товаром. Спробуємо дослідити ринок горіхів на Львівщині, зокрема проаналізувати експорт за щонайменше 5 років, оцінити вплив найбільш вагомих факторів, а також зрозуміти, як інші підприємства-зацікавлені сторони можуть допомогти в нарощуванні експорту волоських горіхів.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ

У роботі було використано статистичні методи дослідження та методи експертного аналізу, за допомогою яких було проаналізовано дані Державної митної служби України про експорт волоського горіха (УКТ ЗЕД 0802 32 00 00) Львівською митницею та оцінено вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища на розвиток експортного потенціалу підприємств-виробників волоського горіху, рівень впливу та рівень зацікавленості стейкхолдерів у розвитку експортного потенціалу Львівської області.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Як правило, на експортний потенціал підприємств будь-якої галузі, у тому числі й підприємств, що спеціалізуються на виробництві горіхоплідних культур, впливають зовнішні та внутрішні фактори. Обидві групи факторів є вагомими, оскільки від них залежить успішність функціонування підприємства на

Таблиця 1

Результати експертного оцінювання впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища на розвиток експортного потенціалу підприємств-виробників волоського горіху

Фактори	Середні експертні оцінки впливу факторів	Середні вагомості факторів	Зважений рівень впливу
<i>Фактори внутрішнього середовища</i>			
1. Географічне розміщення промислових садів	5	0,1	0,5
2. Забезпеченість підприємства ліцензіями, що підтверджують сорт волоських горіхів	2	0,3	0,6
3. Експортна стратегія підприємств	4	0,3	1,2
4. Впровадження агротехнічних заходів	4	0,2	0,8
5. Технічне забезпечення агропідприємства	4	0,1	0,4
<i>Фактори зовнішнього середовища</i>			
1. Державне регулювання ЗЕД	2	0,3	0,6
2. Вхід України до економічних союзів	2	0,3	0,6
3. Співпраця з міжнародними і національними інституціями	2	0,2	0,4
4. Підтримка виробництва плодів волоських горіхів спорідненими галузями	1	0,1	0,1
5. Фінансова підтримка державою галузі сільського господарства	1	0,1	0,1

зовнішньому ринку. Так, до групи внутрішніх чинників, їх ще можна назвати ендегенними, слід віднести такі: географічне розміщення промислових садів, наявність сертифікатів і ліцензій, що підтверджують сорт волоських горіхів, експортна стратегія підприємства, сукупність агротехнічних заходів, технічне забезпечення агропідприємства (табл. 1).

До факторів зовнішнього середовища слід передусім віднести державне регулювання ЗЕД підприємств-експортерів як сільськогосподарської продукції загалом, так і горіхоплідних культур зокрема. При цьому варто згадати про наявність ліцензій і квот на експорт товару, можливі ембарго, ставки мит, вимоги щодо упакування та маркування та інші різні види прихованих методів нетарифного регулювання.

Вплив держави на формування та розвиток експортного потенціалу вітчизняних підприємств є достатньо сильним. Так, важливу роль відіграють угоди між країнами про вільні митні зони, спільні ринки та економічні союзи. Підписання таких угод відкриває перед Україною більші можливості не тільки у сфері збільшення товарообороту, а й у науковій співпраці і поширенні досвіду між країнами.

Серед чинників зовнішнього середовища не менш важливими є співпраця з міжнародними та національними інституціями. До різних видів вітчизняних інституцій відносять спілки, торгово-промислові палати, асоціації, що об'єднують юридичних осіб і лобюють їхні інтереси.

Підтримка діяльності підприємств, що спеціалізуються на вирощуванні плодів волоських горіхів, спорідненими галузями є ще одним додатковим і дуже вагомим фактором для успішного функціонування агрофірм. Мова йде про торговельних посередників, які займаються збутом українських волоських горіхів за кордон. Налагоджені канали збуту є ключовим фактором для успішного функціонування на ринку. Також слід розвивати промислові підприємства, які займатимуться переробкою горіхоплідних культур — це виробництво олії волоського горіха, яка має високу вартість на за кордоном.

Останнім, проте не менш важливим чинником, є політика державної підтримки галузі сільського господарства, тобто надання фермерським господарствам субсидій, пільг в оподаткуванні, експортного кредитування. Такі заходи, безумовно, стимулюватимуть одну із ключових галузей економіки.

Результати експертного дослідження показали, що фактори зовнішнього середовища є недостатньо сприятливими для успішного функціонування підприємств, що спеціалізу-

ються на зовнішньому ринку, хоч вагомість цих факторів є не менш важливою.

У збільшенні обсягів експорту волоських горіхів з України, як правило, зацікавлені не тільки фермерські господарства, а й багато інших юридичних осіб. Ними є різні національні асоціації і об'єднання підприємств, торговельні посередники, державні та муніципальні інституції, які підтримують український бізнес, надаючи різного роду консультації, проводячи конференції, стимулюючи експорт українських продуктів, допомагаючи суб'єктам ЗЕД при виході на зовнішній ринок.

Так, для підтримки горіхового бізнесу в Україні у 2008 році була створена Всеукраїнська громадська організація “Українська горіхова Асоціація”. Метою такого об'єднання є передусім лобювання та захист в уряді інтересів власників горіхових ферм, розвиток селекціонування українських сортів горіха, знаходження нових каналів збуту та дослідження зовнішніх ринків, а також стимулювання закладання садів, покращення умов і технологій вирощування горіхових культур та отримання фінансової підтримки від держави для розвитку цієї галузі. На сьогодні Асоціація просуває інтереси українських промислових підприємств щодо прийняття до уваги урядом “Національної Програми розвитку горіхоплідних культур на період до 2025 року” та удосконалення державного регулювання та державної підтримки щодо розвитку горіхового бізнесу.

Просуванням українських горіхоплідних культур займаються торгово-промислові палати. Тому експортери волоських горіхів, що здійснюють свою діяльність в Львівській області, можуть звертатися до Львівської торгово-промислової палати. Питанням щодо підвищення обсягів експорту в ній займається Центр підтримки експорту, що допоможе українським експортерам волоських горіхів знайти потенційного партнера і в подальшому співпрацювати з ним.

Центр промислового горіхівництва та виноградарства є ще однією національною організацією, яка займається виробництвом високоякісного посадкового матеріалу волоського горіха та сертифікованих сортових саджанців. Організація надає комплексні консультації з посадки та подальшого догляду за садами волоських горіхів. Молоді підприємства, що планують засадження промислових садів якісними сертифікованими саджанцями, можуть звертатися за допомогою до Центру промислового горіхівництва та виноградарства.

Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України реалізується політика державного захисту україн-

ського бізнесу, в нашому випадку — бізнесу у сфері сільського господарства. Так, на сьогодні Міністерством здійснюється Держпідтримка-2021 за Програмою розвитку садівництва, виноградарства та хмелярства. Держава частково компенсує садівникам затрати, понесені фермерськими господарствами в поточному році. Одночасно міністерством здійснюється політика просування українських товарів на зовнішній ринок та регулювання суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Львівська митниця, до управління якої належать дванадцять митних постів, тісно співпрацює з експортерами волоських горіхів та сільськогосподарської продукції загалом. Львівська митниця здійснює митне оформлення задекларованих обсягів волоських горіхів для подальшого перетину ними українського кордону та продажу в інших країнах. Також Львівська митниця здійснює статистичну функцію, збираючи дані про обсяги товарообігу волоських горіхів, про що буде детально подано інформацію далі в нашій статті.

У структурі Департаменту економічної політики Львівської ОДА було створено сектор із питань експорту (Export Support Sector), основною метою якого є підтримка та допомога бізнесу Львівщини, що спрямовує свою діяльність у сферу ЗЕД. Корисним для підприємств, що спеціалізуються на горіхоплідних культурах, є організація торгових місій та участі у виставкових заходах за кордоном, також усунення бар'єрів і врегулювання різнопланових технічних питань, що виникають у підприємств Львівщини при здійсненні ЗЕД.

Результати дослідження рівня впливу та інтересу зацікавлених сторін у реалізації проєкту щодо нарощення обсягів експорту волоських горіхів Львівською областю представлено в таблиці 2.

На рис. 2 графічно відображено перелік стейкхолдерів щодо розвитку експортного потенціалу підприємств-виробників волоського горіху Львівської області та рівень їхнього впливу і зацікавленості в реалізації цього процесу. Згідно з рисунком, чим більша відстань розташування стейкхолдера від точки перетину осей абсцис і ординат, тим більший рівень впливу і рівень зацікавленості в розвитку експортного потенціалу щодо цього продукту він має.

Отже, бачимо, що найбільший впливу і найбільший інтерес у збільшенні експортного потенціалу волоських горіхів України мають Міністерство розвитку економіки, торгівлі і сільського господарства, Львівська ОДА, Львівська митниця, Львівська торгово-промислова палата, торговельні посередники. Загалом, український бізнес, що спеціалізується на виробництві та експорті волоських горіхів тісно взаємодіє з багатьма суб'єктами підприємницької та інших діяльностей, що допомагає, на скільки це можливо, його підтримувати.

За аналізом результатів роботи Державної митної служби України, ми отримали дані щодо обсягів експорту волоських очищених горіхів, що облікуються за товарним кодом 0802320000, та кількості поданих декларацій до Львівської митниці протягом 2017–2021 рр. [3].

Експортна динаміка волоських горіхів без шкаралупи була негативною протягом усього досліджуваного періоду. У 2017 році були найвищі показники по експорту за весь період експорту українських горіхоплідних культур. Так, у 2017 році до Львівської митниці було подано 47 декларацій та експортовано товару вагою нетто 893 660 кг. Відповідно сума експорту становила 174 394 414.45 грн. Уже в 2018 році кількість поданих до митниці декларацій скоротилась майже вдвоє, до 26 (рис. 3).

Таблиця 2

Ідентифікація стейкхолдерів щодо розвитку експортного потенціалу підприємств-виробників волоського горіху Львівської області

№	Зацікавлена сторона	Вплив	Інтерес
1	Підприємства експортери	5	5
2	Українська горіхова асоціація	2	4
3	Львівська митниця	5	5
4	Львівська торгово-промислова палата	4	4
5	Львівська ОДА	4	5
6	Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства	5	4,5
7	Центр промислового горіхівництва та виноградарства	2	3
8	Засоби масової інформації	3	2
9	Торговельні посередники	5	5

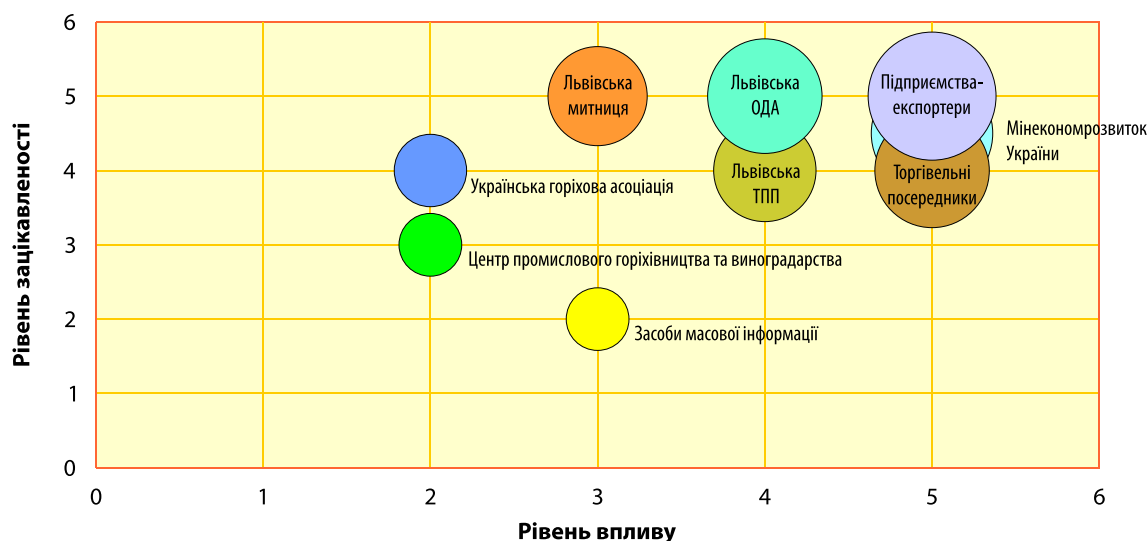

Рис. 2. Матриця впливу/інтересів стейкхолдерів на розвиток експортного потенціалу підприємств-виробників волоських горіхів Львівської області

Маса експортованої продукції і сума експорту склали 519 840 кг та 106 882 678,67 грн відповідно, що на понад 60% є меншим за минулорічні результати. У 2021 році кількість поданих декларацій виявилась зовсім малою — 8 одиниць. Обсяги експорту також зменшувались і сума експорту станом на 2021 рік складала 24 991 846,40 грн, маса нетто — 151 450 кг.

Протягом досліджуваного періоду (2017–2021 рр.) Львівщина найбільше експортувала плоди волоських горіхів до таких країн, як

Франція, Білорусь, Нідерланди, Іспанія та Бельгія. За останні п'ять років Франція імпортувала приблизно 64% усіх експортованих Львівською областю горіхів. Білорусь та Нідерланди імпортували близько 9%, Іспанія та Бельгія — 6,6 та 2,79% відповідно [3].

Станом на 2021 рік єдиним імпортером волоських горіхів, що пройшли митне оформлення Львівською митницею, була Франція. Через цю митницю до Франції експортувалося 151 450 кг вартістю 24 991 846,40 грн. Проте при

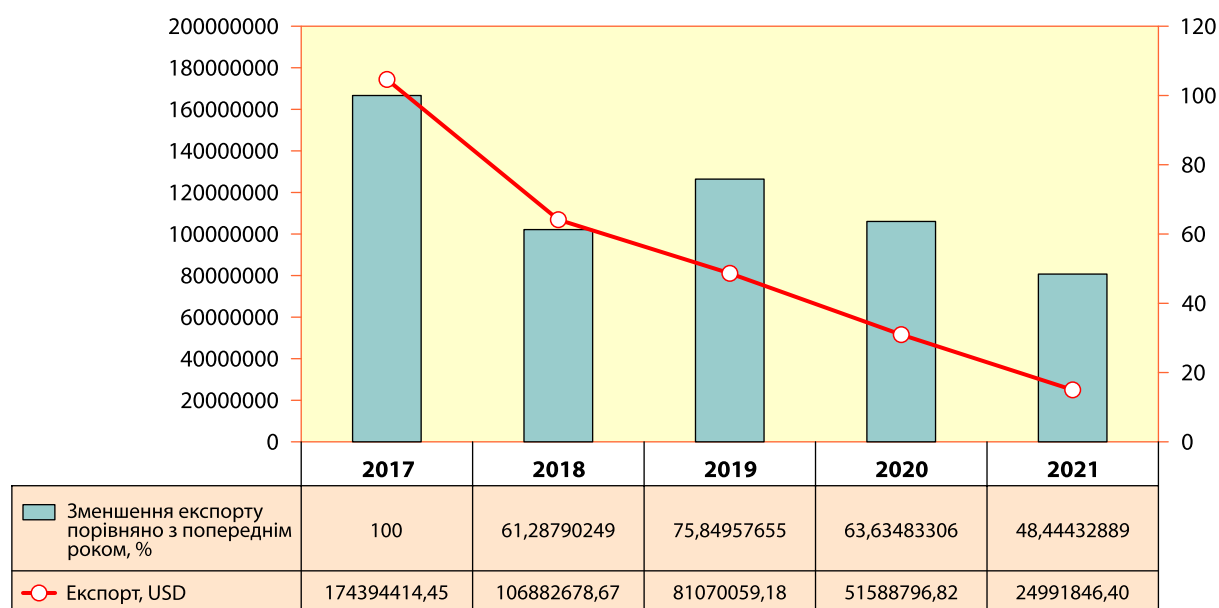

Рис. 3. Динаміка експорту очищених волоських горіхів, що пройшли митне оформлення Львівською митницею

Джерело: [3].

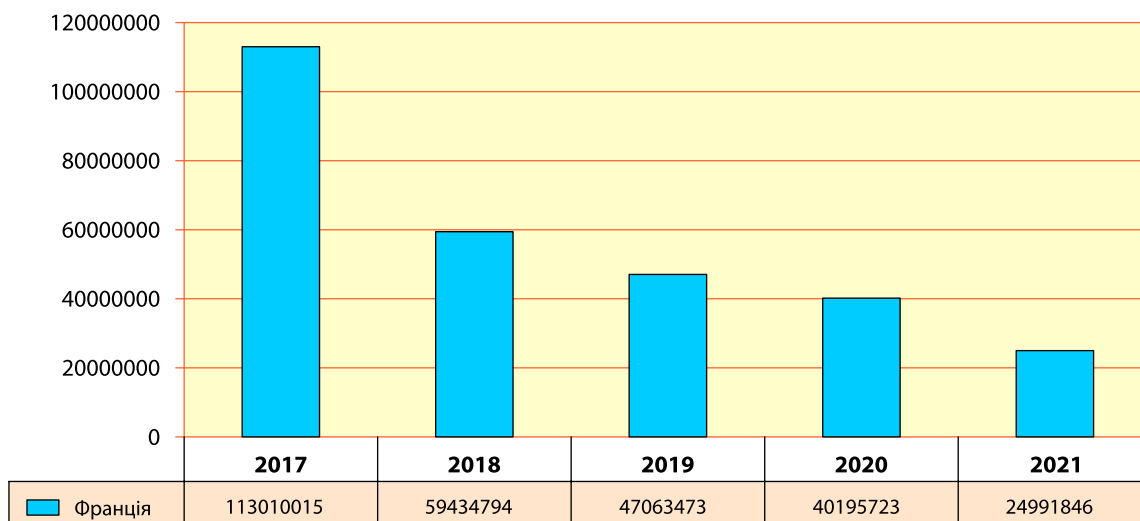

Рис. 4. Динаміка обсягу експортованих до Франції очищених волоських горіхів, що пройшли митне оформлення Львівською митницею

Джерело: [3].

цьому слід зазначити, що динаміка експорту і до цієї країни була спадною (рис. 4).

Також Львівською областю експортувалися волоські горіхи до Австрії, Німеччини, Італії, США, Словаччини, Румунії та Туреччини, проте обсяги були незначними. Переважно Львівщиною український волоський горіх експортується до європейських країн. Обсяги продажу горіхоплідних культур за кордоном зменшувалися з кожним роком. Так, наприклад, Білорусь і Іспанія припинили імпорту волоських горіхів у 2019 році, Нідерланди та Німеччина — у 2020 році. Бельгія частково збільшувала імпорту горіхів у 2019 і 2020 рр. порівняно з попередніми роками, проте у 2021 році скоротила імпорту до нуля.

Обсяги продажу українського волоського горіха за кордоном зменшуються вже кілька років поспіль. Особливих втрат зазнала Львівщина. У порівнянні з результатами експорту Одеської області, яка скоротила експорт до 77% у 2021 році порівняно з 2017 та на сьогодні експортує за кордон найбільше волоських горіхів, Львівська область зменшила експорт горіхів до 14%.

Причини зменшення експорту волоських горіхів із 2018 року стосуються як Львівської області, так і всієї України. Основними причинами є наступні:

- брак якісних волоських горіхів і відсутність сертифікатів, які підтверджують їхній сорт;
- домінування на світовому ринку більш потужних гравців, таких як США, Чилі, і поява нових конкурентів, таких як Китай, Туреччина;

- зниження середньої світової ціни на волоський горіх.

Оскільки в нашій роботі досліджується експортний потенціал Львівщини, було здійснено порівняння обсягів експорту волоських горіхів, що проходять через Львівську та інші митниці. На рис. 5 можна побачити, що станом на 2021 рік обсяги експорту волоських горіхів Львівською областю справді є чи не найменшими серед усіх досліджених нами областей.

Причини значної різниці в обсягах експорту горіхів, що проходять митне оформлення різними митницями України, можуть бути різними. Це пояснюється тим, що більше ніж 90% плодів волоського горіха в Україні вирощується домогосподарствами або вздовж трас. Населення збирає горіхи і збуває їх посередникам для отримання додаткового доходу. Такі горіхи не є сортовими і мають значно меншу ціну на ринку, ніж ті самі сертифіковані, проте все ж вони експортуються з України найбільшими обсягами. Великі обсяги експорту волоських горіхів Київською областю пояснюються не впливом сприятливого клімату для вирощування волоських горіхів, а хорошою збутовою мережею, яка збирає горіхи в населення і формує партії для подальшого експорту.

Переваги Львівської області щодо вирощування волоських горіхів полягають у сприятливому кліматі (клімат є достатньо вологим і теплим, без значних морозів). Недоліки Львівської області полягають у недостатньо налагодженій збутовій мережі. Тут робота посередників відіграє велику роль. Також якщо Україна стане розвивати горіховий бізнес шляхом збільшення кількості промислових підприємств, що ви-

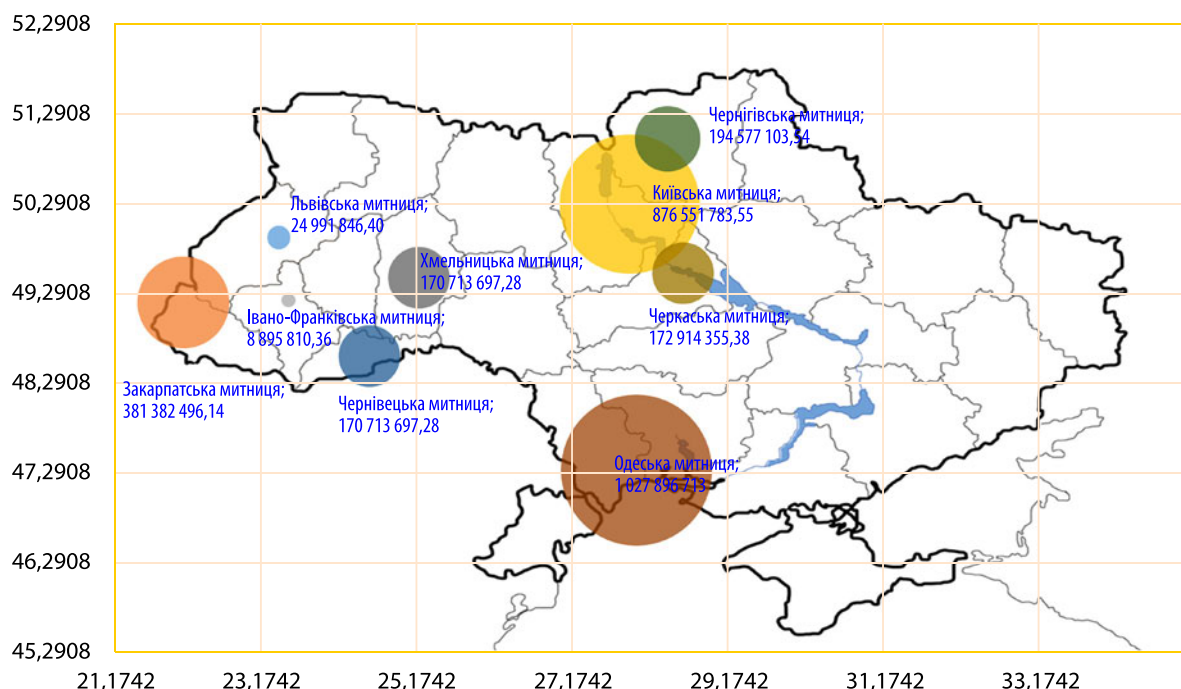

Рис. 5. Обсяги експорту волоських горіхів, що пройшли митне оформлення в Україні у 2021 році
Джерело: [3; 10].

рощуватимуть сертифіковані сортові горіхи, то територіальна залежність обсягів експорту від митниці значно зміниться. Тоді потоки горіхів будуть декларуватись у митницях, де буде зареєстроване те саме промислове підприємство.

Отже, фактори впливу, що впливають на експорт волоських горіхів на Львівщині, є наступними:

- територіальне розміщення ферм та кліматичні умови;
- кількість горіхових промислових підприємств, що спеціалізуються на виробництві сортових горіхів;
- результати роботи торговельних посередників.

Враховуючи результати дослідження, ми б порекомендували розвивати промислові підприємства України, що спеціалізуються на вирощуванні сортових горіхів у регіонах, що є найбільш сприятливими для цієї культури. Це, по-перше, підвищить ціну на волоський горіх, по-друге, зумовить збільшення попиту на нього за кордоном. Для цього підприємствам, які вже функціонують на ринку, потрібно дещо змінити тактику вирощування плодів волоського горіха і адаптуватися під сучасні вимоги зовнішнього ринку. Засадження садів якісним матеріалом волоського горіха дасть значно кращі результати. Для співпраці варто кооперуватись із виробниками щеплених сор-

тових саджанців горіхоплідних культур, які мають великий досвід та практику в цій сфері. Можна співпрацювати також із вітчизняними або навіть міжнародними організаціями, як от Українська горіхова асоціація. Учасники таких асоціацій, як правило, займаються селекцією, науковою роботою, проводять регулярні конференції та діляться своїми знаннями.

ВИСНОВКИ

Таким чином, дослідження тенденцій розвитку експортного потенціалу підприємств-виробників волоського горіху Львівської області показали, що Україна має величезний потенціал в експорті волоських горіхів і що для його експлуатації потрібно створити правильну експортну стратегію. Оскільки вирощування волоського горіха є перспективною галуззю, Україні варто її розвивати.

Водночас, оскільки Львівська область має сприятливі кліматичні умови і зручне географічне розташування для вирощування горіхів, то підприємствам Львівщини варто використовувати такий потенціал максимально, зважаючи на запропоновані вище рекомендації. Такі заходи допоможуть підприємствам-експортерам підвищити експортний потенціал Львівщини та наростити обсяги експорту горіхоплідних культур. Для покращення експортного потенціалу волоського горіху країни передусім потрібно вирощувати якісний сертифікований продукт

для того, щоб могли успішно конкурувати на міжнародному ринку з іншими потужними конкурентами. Не менш важливою для успішного

функціонування на ринку при цьому є робота торговельних посередників, які представляють український волоський горіх за кордоном.

ЛІТЕРАТУРА

1. Наконечна К. В. Експортний потенціал аграрної продукції України: перспективи розвитку. *Ефективна економіка*. 2019. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7329>. DOI: 10.32702/2307-2105-2019.10.50 (дата звернення: 10.06.2022 р.).
2. Dergachova V.V., Ovcharovasn K., Martynenko O.V. Export potential of the enterprise in terms of exit on european market. *Економічний вісник НТУУ “КПІ”*. 2019. № 16. С. 105–115. DOI: 10.32702/2307-2105-2019.10.50. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7329> (дата звернення: 09.06.2022 р.).
3. Державна митна служба України. URL: <https://bi.customs.gov.ua/> (дата звернення: 08.06.2022 р.).
4. Україна входить до ТОП-5 світових виробників волоського горіху — звіт USDA. URL: <https://www.ergavda.com.ua/news/2020/11/3/666863/> (дата звернення: 10.06.2022 р.).
5. Експорт плодів та горіхів до ЄС: перші кроки. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/eksport-yes/horikh-yahody-plody> (дата звернення: 10.06.2022 р.).
6. Горіхові перспективи. URL: <http://agro-business.com.ua/agro/ekonomichniy-hektar/item/7946-horikhoviperspektivu.html> (дата звернення: 10.06.2022 р.).
7. Ринок горіхів: географія продажів, експортери і виробництво. URL: <https://kurkul.com/spetsproekty/1215-rinok-gorihiv-geografiya-prodajiv-eksporteri-i-virobnitstvo> (дата звернення: 12.06.2022 р.).
8. Дісталось “на горіхи”. URL: <http://zorya.poltava.ua/distalosja-na-gorih/> (дата звернення: 12.06.2022 р.).
9. Історія успіху: як поєднати волоський горіх, фундук та трюфель і почати заробляти. URL: <https://www.growhow.in.ua/istoriya-uspihu-yak-pojednaty-voloskuj-gorih-funduk-ta-tryufel-i-pochaty-zaroblyaty/> (дата звернення: 12.06.2022 р.).
10. Волоський горіх вирощують разом із шипшиною та фундуком. URL: <https://agrotimes.ua/ovochi-sad/voloskuj-gorih-vyroshhuyut-razom-iz-shypshynoyu-ta-fundukom/> (дата звернення: 14.06.2022 р.).

WALNUT EXPORT POTENTIAL OF UKRAINE: FORMATION PROBLEMS AND DEVELOPMENT PROSPECTS

Motorniuk U.

PhD in Economics, Associate Professor

Institute of Economics and Management of Lviv Polytechnic National University (Lviv, Ukraine)

e-mail: uliana.i.motorniuk@lpnu.ua;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8628-3560>

Mukha K.

Student

Institute of Economics and Management of Lviv Polytechnic National University (Lviv, Ukraine)

e-mail: kateryna.mukha.me.2019@lpnu.ua

In this work, the market of walnuts in Ukraine is studied, the key problems of exporting enterprises of Lviv region and recommendations for their solution are developed. The object of the study is the companies exporting peeled walnuts from the Lviv region. The subject of the study is the export potential of walnut-producing enterprises of the Lviv region. The research was carried out on the basis of theoretical and practical provisions of modern economic theory and in the field of formation and development of the export potential of agro-industrial products as well. Electronic resources on this topic, in particular the portal of the State Customs Service of Ukraine, served as an information base for writing the work. The volume of walnut exports by enterprises of the Lviv region during the last five years was analyzed. Stakeholders were identified regarding the development of the export potential of walnut in the Lviv region and a matrix of their influence/interest in the implementation of this process was formed. A comparative characterization of the walnut cultivation potential in the regions of Ukraine was carried out, as well as the scope of their customs clearance. The reasons for the decrease in the volume of walnut exports over the past 5 years have been singled out. The influence of internal and external environmental factors on the development of the export potential of walnut in Ukraine is analyzed. The importance of state regulation of the activity of exporting enterprises of both agricultural products in general and nut crops in particular was emphasized. Since Ukraine is one of the leading exporters of certain types of products of the agro-industrial complex, it successfully competes abroad and has a huge demand. The export of products of the agro-industrial complex is a constant source of income for the country. Such advantages create all the conditions for the development of the country's agro-industrial complex, and, therefore, the Ukrainian agro-industrial complex must develop and use the existing potential.

Keywords: *agro-industrial complex of Ukraine, agricultural products, exporting country, agricultural country, stakeholders, export opportunities.*

REFERENCES

1. Nakonechna, K.V. (2019). Eksportnyi potentsial ahrarnoi produktsii Ukrainy: perspektyvy rozvytku [Export potential of agricultural products of Ukraine: perspectives of development]. *Efektivna ekonomika — Efficient economy*, 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7329> DOI: 10.32702/2307-2105-2019.10.50 [in Ukrainian].
2. Dergachova, V.V., Ovcharovasn, K., Martynenko, O.V. (2019). Export potential of the enterprise in terms of exit on european market. *Ekonomichnyi visnyk NTUU "KPI" — Economic Bulletin of NTUU "KPI"*, 16, 105–115. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.16.2019.181685> [in English].
3. Derzhavna mytna sluzhba Ukrainy [The State Customs Service of Ukraine]. URL: <https://bi.customs.gov.ua/> [in Ukrainian].
4. Ukraina vkhodyt do TOP-5 svitovykh vyrobnykiv voloskoho horikhu — zvit USDA [Ukraine is one of the TOP-5 world producers of walnuts — USDA]. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2020/11/3/666863/> [in Ukrainian].
5. Eksport plodiv ta horikhiv do YeS: pershi kroky [Exporting fruits and nuts to the EU: first steps]. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/eksport-yes/horikh-yahody-plody> [in Ukrainian].
6. Horikhovi perspektyvy [Nut perspectives]. URL: <http://agro-business.com.ua/agro/ekonomichnyi-hektar/item/7946-horikhovi-perspektyvy.html> [in Ukrainian].
7. Rynok horikhiv: heohrafiia prodazhiv, eksportery i vyrobnytstvo [Nuts market: geography of sales, exporters and production]. URL: <https://kurkul.com/spetsproekty/1215-rinok-gorihiv-geografiya-prodajiv-eksporter-i-virobnitstvo> [in Ukrainian].
8. Distalosa "na horikh" [It turned out "to the nuts"]. URL: <http://zorya.poltava.ua/distalosja-na-gorih/> [in Ukrainian].
9. Istoriia uspikhu: yak poiednati voloskyi horikh, funduk ta triufel i pochaty zaroblyaty [Success Story: How to Combine Walnut, Hazelnut and Truffle and Start Earning]. URL: <https://www.growhow.in.ua/istoriya-uspihu-yak-poyednati-voloskyj-gorih-funduk-ta-tryufel-i-pochaty-zaroblyaty/> [in Ukrainian].
10. Voloskyi horikh vyroshchuyut razom iz shypshynoiu ta fundukom [Walnuts are grown together with rose hips and hazelnuts]. URL: <https://agrotimes.ua/ovochi-sad/voloskyj-gorih-vyroshhuyut-razom-iz-shypshynoyu-ta-fundukom/> [in Ukrainian].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Моторнюк Уляна Іванівна, к.е.н., доцент, доцент кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності, Інститут економіки і менеджменту НУ "Львівська політехніка" (вул. Степана Бандери, 12, м. Львів, Україна, 79013; e-mail: uliana.i.motorniuk@lpnu.ua; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8628-3560>)

Муха Катерина Вікторівна, студентка, Інститут економіки і менеджменту НУ "Львівська політехніка" (вул. Степана Бандери, 12, м. Львів, Україна, 79013; e-mail: kateryna.mukha.me.2019@lpnu.ua)

НОВИНИ

НОВИНИ

НОВИНИ • НОВИНИ • НОВИНИ

На Одещині екологи виявили факт замору риби. Так, в ході обстеження фахівцями інспекції берегової смуги Дністровського лиману біля села Шабо Шабівської громади Білгород-Дністровського району виявлено факт масової загибелі водних біоресурсів, а саме карася сріблястого.